

РЕГИОНАЛНИ ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ ПРЕЗ 2015 ГОДИНА В ОБЛАСТ РАЗГРАД

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страната в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на общите индикатори е ежегодно провежданото Наблюдение на доходите и условията на живот (EU-SILC).

Оценка на бедността в регионален аспект

Важен аспект в изследването на бедността е нейното проявление по области. При изчисляване на линията бедност за всяка област е приложен същият метод както при линията на бедност на национално ниво – 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата в рамките на областта. За 2015 г. в област Разград размерът на линията на бедност е 259.25 лв. средномесечно на лице от домакинство, като под прага на тази линия е живяло 16.1% от населението на областта.

Спрямо предходната година размерът на линията на бедност за областта намалява с 2.7% , а относителният дял на бедното население намалява с 0.6 процентни пункта. През 2015 г. само 5 области в страната са с по-нисък размер на линията на бедност от тази на област Разград – Сливен (255лв.), Монтана (238 лв.), Видин (232 лв.), Пазарджик (216 лв.) и Кърджали (189 лв.). Линията на бедност общо за страната е 325.83 лв., най-висока е в област София (столица) (504 лв.), следвана от областите Варна (353 лв.) и Перник (352 лв.).

Най-висок е относителният дял на бедните в областите Шумен (30.6%), Варна (27.8%) и Пазарджик (27.5%). Най-нисък е относителният дял на бедните в областите Кюстендил (11.0%), Силистра (11.3%) и Габрово (13.0%).

През 2015 г. относителният дял на мъжете, живеещи в риск от бедност в областта (17.0%) е по-голям от този при жените (15.2%) с 1.8 процентни пункта и това нарежда област Разград сред петте области (Монтана, Силистра, Сливен, Разград и Кърджали), в които относителният дял на бедните мъже е по-голям от този при жените. В сравнение с 2014 г. делът на бедност при мъжете в областта намалява с 0.8 процентни пункта, а при жените – с 0.6 процентни пункта.

Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за област Разград за 2015 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии и се изключат другите социални трансфери (обещетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност се повишава от 16.1% до 18.5%, или с 2.4 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите

социални трансфери равнището на бедност за областта нараства до 36.6%, или с 20.5 процентни пункта.

Материални лишения на домакинствата

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. За оценка на материалните лишения на домакинствата се използват девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги (табл. 1).

1. Показатели за материални лишения през 2015 година в област Разград

	Лица с ограничения - бр.	Относителен дял от населението - %
Въпроси към домакинството, свързани с ограничения		
1. Имало ли е домакинството затруднения при плащането навреме на следните разходи за жилището: <ul style="list-style-type: none"> • Заем за покупка на жилището, в което живее домакинството • Наем за жилището, в което живее домакинството • Текущи разходи за ток, вода, отопление (без разходи за телефон) • Вноски за погасяване на кредити 	31836	26.6
2. Може ли домакинството да си позволи, ако желае, едноседмична почивка извън дома	87009	72.6
3. Може ли домакинството да си позволи, ако желае, консумация на месо, пиле или риба (или вегетарианския им еквивалент) всеки втори ден	30404	25.4
4. Може ли домакинството да посрещне със собствени средства неочаквани финансови разходи (неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.)	65197	54.4
5. Притежава ли домакинството телефон (вкл. мобилен)	2303	1.9
6. Притежава ли домакинството цветен телевизор	1607	1.3
7. Притежава ли домакинството автоматична перална машина	3835	3.2
8. Притежава ли домакинството автомобил (вкл. и служебен, който се ползва за лични нужди)	22799	19.0
9. Ограничава ли се домакинството при отоплението на жилището поради недостиг на средства	85282	71.2

Най-голям брой лица изпитват ограничения по отношение на организиране на едноседмична почивка извън дома (72.6%), при осигуряване на средства за отопление на жилището си (71.2%) и при посрещането на неочаквани разходи (за неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.) със собствени средства (54.4%). 26.6% от домакинствата в областта срещат затруднения при плащането на време на разходите, свързани с жилището, а 25.4% посочват, че не могат да си позволят консумация на месо, пиле или риба всеки втори ден. Успоредно с това 1.9% от лицата не могат да си позволят телефон, вкл. мобилен, 1.3% - цветен телевизор, 3.2% - автоматична пералня.

През 2015 г. 36.0% от населението на област Разград живее в тежки материални лишения (ограничения в 4 от 9 показателя), което характеризира областта като територия с един от средните показатели за материални лишения в страната. В сравнение с 2014 г. този дял нараства с 2.4 процентни пункта.

С най-нисък относителен дял е област Ямбол (11.3%), а с най-висок – област Пазарджик с 53.2%, като за страната средно 34.2% от населението живее в материални лишения.

Домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност

За безработни домакинства в изследването се считат домакинствата, чиито членове не са били заети през последните четири седмици, т.е. всички членове на домакинството на 16 и повече навършени години са били или безработни, или неактивни. Ниската икономическа активност за домакинството се отнася до съотношението между броя месеци, в които всеки член от домакинството във възрастовата група 18 - 59 години е бил работещ през предходната година (реално отработени месеци), към общия брой месеци, които теоретично би могъл да отработи същият член на домакинството при пълна заетост. За лицата, които декларират, че работят на непълно работно време, броят на месеците се преизчислява на пълно работно време въз основа на отработените часове.

Лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, се дефинират като лица от възрастовата група 0 - 59 години, живеещи в домакинство, където възрастните (18 - 59-годишните с изключение на студентите от възрастовата група 18 - 24 години) работят под 20% от техния потенциал през референтния период.

През 2015 г. В област Разград 14.4 хил. лица или 20.0% живеят в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, като в сравнение с предходната година техният относителен дял се увеличава с 6.5 процентни пункта. Средното равнище на показателя в национален мащаб за 2015 г. е 10.9%. За 2015 г. пет области в страната са с по-висок относителен дял на лицата, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност – Шумен, Монтана, Пазарджик, Видин и Търговище. Разпределението по пол сочи, че 19.8% от мъжете в област Разград на възраст 18 – 59 години и съответно 20.1% от жените живеят в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбиниран индикатор

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2020“ от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че през 2015 г. в област Разград 55.5 хил. лица или 46.3% от населението на областта живее в риск от бедност и социално изключване (49.3% от мъжете и 43.4% от жените). Стойността на показателя се увеличава с 2.3 процентни пункта спрямо 2014 г., като при мъжете увеличението е с 5.0 процентни пункта, а при жените е регистрирано намаление от 0.3 процентни пункта.

Делът от населението в риск от бедност и социално изключване за цялата страна е 41.3%. Най-нисък е в областите Кюстендил (25.7%), Габрово (26.3%) и Ямбол (27.0%), а най-висок в Кърджали (58.6%), Пазарджик (57.0%) и Смолян (53.9%).

Методологични бележки

Наблюдението за доходите и условията на живот (EU-SILC) като част от Европейската статистическа система (ESS) се осъществява по единна методология, определена с Регламент № 1177/2003 на Европейския парламент и на Съвета, и осигурява информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването (EU-SILC) са всички **обикновени** домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

Изследването се провежда върху 4-годишен ротационен панел от обикновени домакинства. Размерът на извадката за всяка година в панела е около 7 300 адреса/обикновени домакинства, разпределени във всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на 16 и повече навършени години. Извадката се състои от четири ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение)
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на 16 и повече навършени години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече навършени години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко

домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Образователна степен

За определяне на образователното равнище на родителите е използвана Международната стандартна класификация на образованието (МСКО '97):

МСКО 0 - Предучилищно образование

МСКО 1 - Начално образование

МСКО 2 - Основно образование

МСКО 3 - Средно (прогимназиално) образование

МСКО 4 - Професионално обучение след средно образование

МСКО 5 - Висше образование (бакалавър/магистър)

МСКО 6 - Висше образование (доктор).

Претегляне на данните

Базата данни за всяка страна съдържа следните тегла:

Домакинско тегло (целева променлива DB090) за получаване на действителния брой обикновени домакинства в страната.

Персонално тегло (целева променлива RB050) за получаване на действителния брой лица на територията на страната.

Персонално тегло за всеки член на домакинството на 16 и повече навършени години (целева променлива RB040) за получаване на броя на лицата на 16 и повече навършени години на територията на страната.

При изчисляване на индикаторите за бедност се използва персоналното тегло (RB050), тъй като статусът на бедност се изчислява на индивидуално ниво и целевата група се отнася към цялото население, живеещо в обикновени домакинства. За някои от индикаторите, фокусирани върху лицата на 16 и повече навършени години (например „относителен дял на работещите бедни“), се използва персонално тегло (RB040) за лицата на 16 и повече навършени години.

При изчисляване на индикаторите теглата се коригират с претеглящ фактор за отразяване на липсващите случаи в изследването (RB050a).

Повече информация за индикаторите на бедност и социално включване може да бъде намерена на интернет страницата на НСИ – www.nsi.bg в рубриката „Социално включване и условия на живот“.